

תצוה - רימונים או תפוחים: רעש ופרסום בעבודת ה'

השיחה: לקוטי שיחות חלק ט"ז, שיחה ב' לפרשת תצוה • siha.beiyoune@loubavitch.fr

נשאלת השאלה: מדוע הרמב"ן מציע (לשיטת רש"י) שייעשו צורה של "תפוחים"? הכתוב אומר "רימונים" באופן ברור!⁶

מקור 2 - תפקידים של הפעמונים בעבודתו של הכהן הגדול

כדי להבין את מהות ה'רימונים', נתעכב קודם על חשיבות קול ה'פעמונים', כפי שהכתוב אומר: **"וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּבֹאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ לְפָנֵי ה' וּבְצֵאתוֹ - וְלֹא יָמוּת";** ומזה לומדים, שאם הכהן "יִכְנַס מְחוּסָר אֶחָד מִן הַבְּגָדִים הַלְלוֹ - חֵיב מִיתָה בְיַדֵי שְׁמַיִם".

היינו שהיה מאוד חשוב שביאת הכהן הגדול **תישמע היטב!**

מקור 3 - מדוע ה'רעש' היה נה חשוב בעבודתו של הכהן הגדול?

נשאלת השאלה: לשם מה צריך להישמע קולו של הכהן הגדול? והרי מפורש בכתוב **"לא ברעש ה'";** מכיון שגילוי השכינה הוא ב"קול דממה דקה" דווקא!

וכפי שמצינו בכניסתו של הכהן גדול ביום הכיפורים בקודש הקדשים, שהיתה דווקא ב'בגדי לבן', ללא 'בגדי הזהב' (הכוללים את המעיל) - שום קול 'פעמונים' לא היה נשמע!

אמנם, הרמב"ן פירש שטעם קול הפעמונים הוא סוג של נטילת רשות של הכהן הגדול מאת הקב"ה, **לפני הכניסה אל הקודש** - כפי שסדר תכסיסי המלוכה דורש זאת⁸;

אבל מכיון שבפועל הפעמונים היו משמיעים קול במהלך **כל העבודה**, וכל פרט בעבודת הכהן הגדול הוא הרי בשיא הדיוק, ברור שהמושג של 'השמעת קול' נוגע גם **לעצם עבודת הכהן**.

מקור 4 - הכהן הגדול הינו 'שלוחם' של כל הסוגים שבכלל ישראל

והביאור בזה, ובהקדים שהכהן הגדול היה עושה את עבודתו בקודש בתור **שלוחו** של כלל ישראל, וממילא עליו להציג ול'הכניס' בעבודתו כל סוגי היהודים שב'כלל ישראל'.

בתוך ה'כלל' ישנם בעלי תשובה, שעבודתם נובעת מ"ריחוק": הם **בורחים** מפני הרע⁹ בו היו שרויים. עבודתם נעשית מתוך **רעש**, כאדם הבורח מפני סכנת מות, בצעקה ורוח סערה¹⁰.

יתלה הפעמונים, ואם יעשה בהם טבעות לתלות בהן. אבל הם בתוכם ממש, כי הרמונים חלולים ועשויים כמין רמונים קטנים שלא פתחו פיהם, והפעמונים טמונים בהם ונראים מתוכם".

⁶ היה ניתן לפרש שזה מעין התפוחים הדקורטיביים שהיו על המנורה, אבל הא גופא קשיא: מה הנוי בתפוחים, ומהו החילוק בין נוי תפוחים לנוי רימונים? ⁷ מלכים א' יט, יא: לא בְרַעַשׁ ה', .. לא בְּאֵשׁ ה', .. וְאַחַר הָאֵשׁ - קוֹל דְּמָמָה דְּקָה.

⁸ רמב"ן: "צוה בהם בעבור שישמע קולו בקדש, ויכנס לפני אדוניו כאלו ברשות, כי הבא בהיכל מלך פתאום חייב מיתה בטכסיסי המלכות, כענין אחשוורוש [כנראה הכוונה לדברי אסתר: "כֹּל אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר יָבֹא אֶל הַמֶּלֶךְ אֶל הַחֲצַר הַפְּנִימִית אֲשֶׁר לֹא יִקְרָא אֶחָד דָּתוֹ לְהִמָּית לְבַד מֵאֲשֶׁר יוֹשִׁיט לוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת שְׂרָבִיט הַזֶּהָב וְחָיָה"]".

אמנם, ביום הכיפורים לא היו צריכים לבקשת רשות זו, כמבואר ברבינו בחיי שביום זה הקב"ה מראה את חיבתו לישראל, עד שאינם צריכים לשליח המודיע את ביאתם (כמו הפעמונים ה'מודיעות' את ביאת הכהן הגדול).

⁹ הדבר שייך גם למי שאין בידיו עבירות רח"ל, ובורח מן מציאות נפשו הבהמית, או אפילו מצד הרגש המציאות של נפשו האלוקית וכו'.

¹⁰ הרבי מוסיף בשיחה שזהו כמענה הבעל שם טוב לאלו שהקשו על מנהג החסידים לעשות תנועות וכו' בעת התפילה - שהדבר הוא בדוגמת אדם הטובע בים, העושה כל מיני תנועות על-ימנת להנצל וצועק בכל כחו שיבואו להצילו, ובדאי אף אחד אינו לועג לתנועותיו וזעקותיו.

הערה למגיד השיעור: שיחה זו עוסקת בהסברת דרך העבודה של 'דור השביעי' מתוך 'רעש דקדושה', דרך ביאור בבגדי הכהן גדול. הביאור עובר ממש בקלות לכל הקהלים, אבל יש כמה מקורות שניתן בהם להאריך עם מקורות 'למדניים', לפי טיב הקהל. שיחה זו מיוסדת על התוועדות ש"פ תצוה תשל"ה (נמצאת במדור 'הוספות' של האתר). ותן לחכם ויחכם עוד.

הקדמה:

אחרי שבפרשה הקודמת (תרומה) נצטוונו על פרטי בניין המשכן עצמו, פרשתנו עוסקת בפרטי כלי המשכן ופרטי בגדי הכהונה.

מכיון שכל דבר בתורה הוא בתכלית הדיוק, וגם צריכים ללמוד הוראה בעבודת ה' מכל דבר - ברור שכל פרט שהתורה נותנת בקשר למשכן נושא בתוכו הוראה בעבודת ה', וכפי שלמדנו בעבר¹.

נתחיל בהקדמה קצרה: משך כל ימי השנה - הכהן הגדול היה חייב ללבוש שמונה² בגדים מיוחדים "לכבוד ולתפארת", בעוד שאר הכהנים היו חייבים ללבוש ארבעה³ בגדים בלבד.

ביום הכיפורים - העבודות שהכהן הגדול היה עושה מחוץ לקודש הקודשים היו נעשות עם שמונת בגדי 'הרגילים', והעבודות שהיה עושה בתוך קודש הקודשים היו נעשות עם ארבעה⁴ 'בגדי לבן'.

בשיעור זה נתעכב על פרט הנראה די 'שולי' באחד מבגדי הכהן הגדול - ה'רימונים' הדקורטיביים שהיו בתחתית מעילו של הכהן הגדול, ועל ההוראה שניתן להוציא מזה, וכפי שנבאר בעז"ה.

מקור 1 - מחלוקת רש"י והרמב"ן בקשר לרימונים בשולי המעיל

בפרשתנו, הקב"ה מצווה המעיל של הכהן הגדול, עם כמה וכמה פרטים, וביניהם - ה'רימונים' שהיו בשולי תחתיתו:

"וְעָשִׂיתָ עַל שׁוּלְיֵי רִמּוֹנֵי תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי עַל שׁוּלְיֵי סָבִיב, וּפְעָמָנֵי זָהָב בְּתוֹכָם סָבִיב."

ומפרש רש"י: **"רִמּוֹנֵי - עֲגוּלִים וְחִלּוּלִים הָיוּ כְּמִין רִמּוֹנִים... בְּתוֹכָם סָבִיב - בְּיַיְהִם סָבִיב**

בֵּין שְׁנֵי רִמּוֹנִים פְּעָמוֹן אֶחָד דְּבוּק וְתוֹלַי בְּשׁוּלֵי הַמְּעִיל."

היינו שלדעת רש"י, הרימונים הדקורטיביים (העשויים מבד) היו **בנפרד** מן הפעמונים (העשויים מזהב, ועושים רעש).

והקשה עליו הרמב"ן: **"אם לנוי [עשויים רימונים] - למה היו עשויים כרימונים חלולים? יעשה כמין תפוחי זהב [מלאים]!"** ולכן קובע הרמב"ן שפעמוני הזהב היו דווקא **בתוך** הרימונים⁵.

¹ לדוגמה: לקו"ש ח"א תצוה א' (גדר ה'זכות' של השמן זית); לקו"ש חכ"ו תצוה א' (גדר צורת האפוד לפי רש"י) - "ולבי אומר ליי"; לקו"ש חל"ו תצוה א' (אחדותם של השבטים באבני השושה) - "כתולדותם"; עיי"ש בהרחבה.

² שלשה בגדים זהים לכהן הדייט - מכנסיים של פשתן, כתונת (חלוק ארוך) של פשתן ואבנט בד. ועליהם הוסיף חמשה בגדים: חושן הכולל את האורים ותומים, אפוד (סינר ארוך), מעיל (בגד ארוך ללא שרוולים), ציץ (טס זהב עם שמו של הקב"ה, שהונח על המצח) ומצנפת (על הראש).

³ כתונת (חלוק ארוך) של פשתן, אבנט בד, מגבעת בד, ומכנסיים של פשתן.

⁴ זהים לבגדי הכהן הדייט (ראה הערה הקודמת), חוץ מהאבנט שהיה של פשתן.

⁵ רמב"ן: "ולא ידעתי גם כן למה עשה הרב הפעמונים לעצמם, פעמון בין שני רמונים, כי אם כן לא היו הרמונים משמשין כלום, ואם לנוי, למה היו עשויים כרמונים חלולים, יעשה כמין תפוחי זהב. ועוד, שהיה צריך הכתוב לפרש במה

את מעלתם של בני ישראל בפנימיותם, ולא בצורת רימונים, המסמלים את נחיתותם החיצונית¹⁶.

ועל דרך זה שבמנורה ישנה צורת **"תפוחים"** בכל שבעת הקנים, כדי לסמל את היופי והגיוון של בני ישראל המתחלקים לשבעה מדריגות **בעבודת ה'** (על בסיס בשעת המידות).

מקור 7 - המעלה הקיימת בעבודתם ה'רועשת' של בעלי התשובה

למרות כל האמור, ישנה מעלה דווקא בעבודה ברעש על העבודה ב"קול דממה דקה":

העבודה ב"קול דממה דקה" היא מתוך התיישבות של אור בכלי, ולכן היא מוגבלת לפי התיישבות האדם; ואילו העבודה ברעש משמעותה יציאה מתוך הגבלות הכלים של האדם.

וזוהו אחד מהטעמים לכך ש"במקום שבעלי תשובה עומדים - אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד בו", מכיון שדווקא בעבודת התשובה מתגלה כוחו הבלתי-גבול של הנשמה.

מקור 8 - ההוראה: הצורך בדורנו זו לפרסם יהדות ב'המונה של עיר'!

ההוראה מהאמור לדורנו זה, ובלשונו של הרבי:

"ישנם כמה הטוענים: הן אמת שמצד שפל המצב של דורנו יש הכרח להתעסק בהרבצת התורה והחזקת היהדות וכו', ואין לאדם להסתפק בישיבה בתוך ארבע אמותיו ולהמתין עד שאחרים יפנו אליו ויבקשוהו להפיץ, אלא יש לצאת "חוצה", למצוא שם יהודים "נדחים" ולעשותם ל"בעלי תשובה" -

אך מהו ההכרח לעסוק בעשייה זו בקול רעש גדול? מפני מה נחוץ כל-כך לצאת אל הרחוב ולהכריז שם בקול רם שיניחו בני ישראל תפילין, יקבעו מזוזות על הדלתות ויתנו צדקה וכיוצא בזה - הנהגה שלא מצינו שעסקו בה בלהט ובהדגשה בדורות שלפנינו?!

והמענה על כך: לפי כל הסימנים שבסוף מסכת סוטה אפשר לראות שאנו עומדים עתה בדרא דעקבתא דמשיחא - בדרגה היותר תחתונה - "שולי המעיל"; ועל כן יש לדעת, שבשולי המעיל צריכים להיות ה"פעמונים" - היינו, שכניסתם של סוג זה שבישראל "אל הקודש", תחת כנפי השכינה, נקבעה להיות באופן של **"ונשמע קולו"**; ואדרבה - תכלית העילוי היא דוקא ב"רעש" שבעבודת התשובה, כנ"ל.

וענין נוסף בזה: כאשר רואים אנו שאצל "עוברי רצונו" ישנו "קול המונה של רומי" - כל הענינים דלעומת-זה אינם נעשים בחדרי חדרים, אלא בפרסום וברעש הגדולים ביותר -

אזי הדרך לבטל את רוח הסערה של הסטרא אחרא היא "במינה ודוגמתה... מיניה וביה אבא לשדיה ביה נרגא"¹⁷, היינו עי"ז שגם עבודתם של "עושי רצונו" היא באופן של "ונשמע קולו", ודוקא במקום שבו מצוי "קול המונה של רומי";

וזה יביא לקיום "מה לעוברי רצונו כך לעושי רצונו על אחת כמה וכמה" - שישאל יהיו "יושבין בטח והשקט" על אדמתם, וזאת עי"ז ש"יתקע בשופר גדול" דוקא, על ידי **"קול מבשר מבשר ואומר"** - מבשר הגאולה, בקרוב ממש".

¹⁶ ולכן פירש הרמב"ן שהשמעת הקול [של הבעלי תשובה] היא רק הכנה לעבודת הכהן גדול, אבל העבודה עצמה נעשית "בקול דממה דקה" - מכיון שהעבודה עצמה נעשית בדרגת עבודת הצדיקים, עבור כולם!

(ועיין בהערה 34 בשיחה על האפשרות שיהיה קול, אבל "שאינו משתמע" ומקשר זאת גם בהערה 31 בשיחה להגדרת השמונה-עשרה בלחש גמור וכו').

¹⁷ =מן היער עצמו יבוא העץ של הגרזן, שיבוא לחתוך את העצים של היער.

העבודה של "קול דממה דקה" היא דווקא דרגתו של אדם שהגיע לדרגת ביטול מוחלט, ובכך הוא נעשה "כלי" לשם הוי' - הדרגה שעליה נאמר "לא ברעש הוי'"; אולם מי שעדיין לא הגיע לדרגה זו, ועליו להיאבק עדיין בתחושת ה"ישות" שלו כדי להתקרב אל הקב"ה - עבודתו מגיעה לדרגת שם אלקים בלבד, והיא נעשית דווקא מתוך רעש וסערה.

מקור 5 - ההכרח החיוני בהכללת יהודים הנמצאים ב"שולי המעיל"

עפ"ז מובן מדוע היתה כניסת הגדול אל הקודש מתוך 'השמעת קול', שנוצר על ידי הפעמונים **שבשולי המעיל**:

הכהן הגדול הוא שליחם של **כלל ישראל** - גם של אלו הנמצאים ב"שולי המעיל", שדרגתם הרוחנית נחותה, ועבודת ה' שלהם היא מתוך רעש וסערה; וכדי לייצג גם אותם - נכנס ה' הכהן הגדול אל הקודש כש"שולי מעילו" משמיעים קול.

וזה כל כך חשוב עד שבזה תלויה **כללות חיותו** של הכהן הגדול ("ולא ימות") - אם אינו רוצה להכליל בעבודתו יהודים אלה, כל מציאותו ועבודתו של הכהן גדול מתבטלת רח"ל¹¹.

אבל בעבודת יום-הכיפורים בקודש הקדשים, לא נשמע כל רעש - מכיון שביום זה **כל** בני ישראל קרובים בתכלית לקב"ה¹², ועבודת **כולם** ביום זה היא "בקול דממה דקה".

מקור 6 - יסוד מחלוקת רש"י והרמב"ן: 'תפוחים' או 'רימונים'?

וזהו יסוד החילוק בין שיטת רש"י לשיטת הרמב"ן:

ובהקדים שבני-ישראל נמשלו הן לתפוח והן לרימון:

לתפוח - כשהם בדרגה רוחנית נעלית, **"כְּתַפּוּחַ בְּעֵצֵי הַיַּעַר"**¹³, לרמז על נשמות מיוחדות גבוהות שמתענגות על הקב"ה¹⁴;

לרימון - כשהם בדרגה נחותה יותר - **"כְּפֶלַח הָרְמוֹן רִקְתָּךְ"**, לרמז ש"אפילו **ריקנין שבך** מלאים מצות כרימון".

דרכו של רש"י היא **"פשוטו של מקרא"**, ולכן הוא מתייחס לבני ישראל בצורתם ה**פשוטה** והחיצונית; ומאחר שבני ישראל שבשולי המעיל הם בחיצוניותם בדרגה נחותה - הרי הצורה המייצגת אותם היא דווקא צורת רימון.

פירוש הרמב"ן, לעומת זאת, כולל גם את **סודות התורה**¹⁵, ולכן הוא מתייחס לבני-ישראל **בפנימיותם**, בדרגה בה יהודי אינו שייך כלל וכלל לחטא - **"וְעִמָּךְ כָּלֵם צְדִיקִים"**.

ובהתאם לכך הוא מקשה על רש"י: **"אם לנוי"** - אם כוונתם של הרימונים היא כדי לסמל את יופיים ומעלתם של בני ישראל - היה מן הראוי לעשותם בצורת **תפוחים**, המסמלים

¹¹ ראה ברמ"א על שו"ע אורח חיים תקפא בקשר לאחריותו של השליח ציבור: "וכן צריך שיוציא כל אדם בתפלתו; ואם יהיה לו שונא ומכוין שלא להוציא, גם אוהביו אינם יוצאים בתפלתו".

וראה גם במדרש דברים רבה ז. ח: "א"ר שמעון בן יוחאי מנין אתה אומר אילו היו ישראל חסרים אפילו אדם אחד לא היתה השכינה נגליה עליהן דכתיב: 'כי ביום השלישי ירד ה' לעיני כל העם על הר סיני' (יתרו יט). מעשה ברבי שהיה דורש בבית המדרש הגדול וכשהיה מבקש ליכנס לדרוש היה אומר ראו אם נתכנסו כל הקהל, ומהיכן אתה למד? ממתן תורה! מנין? שנאמר: 'באמור ה' אלי הקהל לי את העם ואשמיעם את דברי' (דברים ד).

¹² לא כ"קרוב שנעשה רחוק" - שאז יש רעש גדול, אלא כקרוב שהיה תמיד קרוב מצד עצם נפשו ולא נתרחק מעולם... כמבואר בלקו"ש ח"ד יו"ה כ.

¹³ פסוק בשיר השירים ב, ג. "כפלח הרמון רקתך" גם פסוק בשיר השירים ד, ג.

¹⁴ לקוטי תורה בחוקותי מט, ד: "יש נשמות גבוהות שמתענגים על הוי' בתענוג ועריבות... ונק' בחי' זו חקל תפוחין קדישין".

¹⁵ כדברי הרמב"ן בהקדמתו לפירושו על התורה, שדבריו כוללים "דברים נעימים.. ליודעים הן".